

Gemeente Huizen
T.a.v. gemeenteraad
Graaf Wichman 10
1276 KB Huizen

Onderwerp: Rekenkamerbrief doe mee Uw brief van : Nummer :
onderzoek VN-verdrag
handicap
Ons kenmerk : Toestel nr :
Huizen : 2 oktober 2019 Uw kenmerk : Bijlagen : 3

Bij beantwoording van deze brief, graag datum, nummer en onderwerp vermelden.

Geachte raadsleden,

De rekenkamercommissie van de gemeente Huizen heeft deelgenomen aan een onderzoek van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissie (NVRK) naar de implementatie van het VN-verdrag Handicap in gemeentelijk beleid. Inmiddels hebben wij de bevindingen van de NVRK ontvangen, zie bijlage 1 'Huizen -Gemeenterapport VN-verdrag Handicap'. De rekenkamercommissie is verheugd dat de gemeente Huizen als een 'koplopergemeente' uit het onderzoek komt. Met deze brief willen wij u nader informeren over de uitkomsten van dit onderzoek.

Korte schets onderzoek

Gemeenten zijn sinds de ratificatie in 2016 verplicht om in hun beleid aan te geven hoe zij in het sociaal domein uitvoering geven aan het VN-verdrag handicap. In samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens heeft de NVRK lokale rekenkamers in staat gesteld om in kaart te brengen of gemeentelijke beleidsplannen voldoen aan deze verplichting. Deelnemende rekenkamer(commissie)s hebben het beleid in hun gemeente opgevraagd en laten toetsen aan een analysekader dat door de onderzoekers is opgesteld en door de NVRK en het College voor de Rechten van de Mens is vastgesteld. Het onderzoek beperkt zich tot een beleidsscan van zowel specifiek inclusiebeleid als het beleid op het gebied van het sociaal domein (participatie, WMO en jeugd). In de rapportage is nader toegelicht hoe de analyse van de beleidsstukken is uitgevoerd (zie bijlage 1 en bijlage 3). Er hebben in totaal 47 gemeenten meegedaan aan dit onderzoek (zie bijlage 2 met een overzicht van de deelnemende gemeenten).

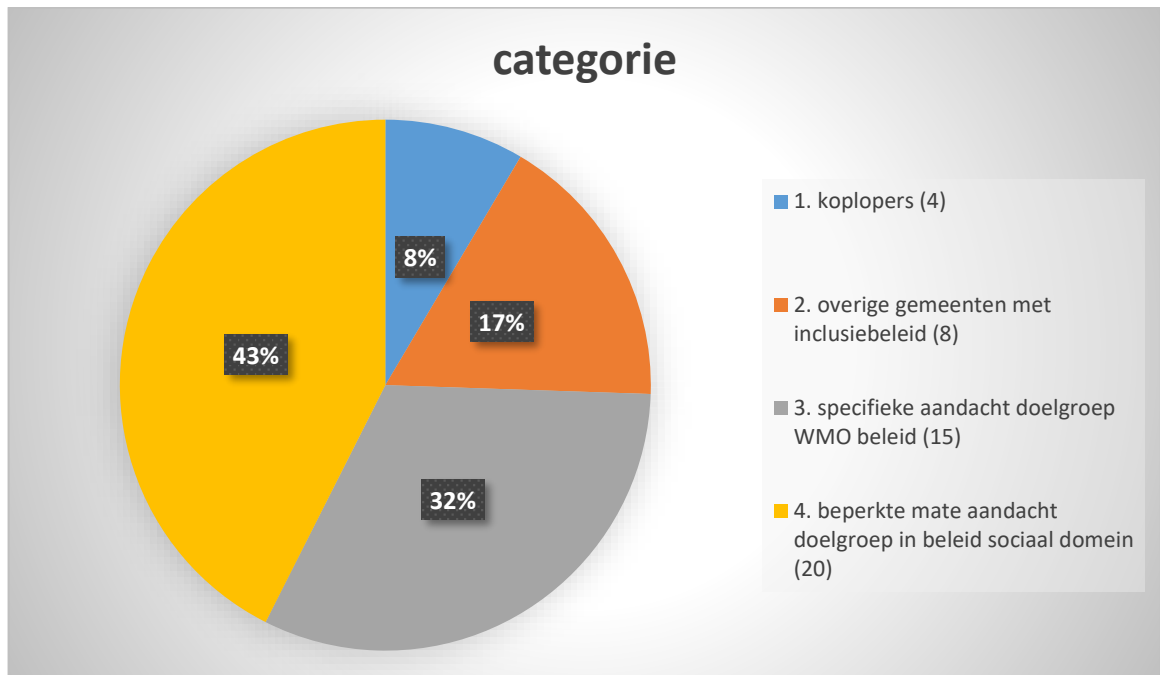
Algemene bevindingen

De bevindingen over de gemeente Huizen worden telkens vergeleken met de bevindingen van de 46 andere gemeenten die hebben deelgenomen aan de beleidsscan. Onderstaand geven wij kort een aantal bevindingen weer:

- Van de 47 deelnemende gemeenten, hebben er twaalf een vorm van inclusiebeleid (waaronder de gemeente Huizen).
- De focus van het beleid van de gemeenten verschilt. Het meest voorkomend is een brede focus: de inclusieve samenleving, waarbij inclusiviteit als norm geldt, alle inwoners moeten kunnen meedoen. Dat geldt voor dertig gemeenten. Dertien gemeenten kiezen voor een meer gerichte focus: inclusiviteit voor de doelgroep van het Verdrag. Zo ook de gemeente Huizen. De primaire

focus van het beleid in de gemeente Huizen is inclusiviteit voor mensen met een handicap. Drie gemeenten kiezen voor een beperkte focus, zoals toegankelijkheid en in één geval gaat het alleen om het aannamebeleid binnen de organisatie.

- Binnen de groep geanalyseerde gemeenten onderscheiden de onderzoekers ruwweg 4 categorieën. De gemeente Huizen valt onder de categorie 'koplopers'. Zie onderstaande grafiek voor een overzicht met het aantal deelnemende gemeenten per categorie.

De gemeenten uit groep 1 (zoals de gemeente Huizen) hebben inclusiebeleid en zijn al in de fase van evaluatie en bijstelling. De gemeenten uit groep 2 hebben al wel inclusiebeleid, maar zijn daar nog maar net mee gestart of moeten nog veel uitwerken. De gemeenten in groep 3 hebben geen inclusiebeleid, maar hebben in het WMO beleid expliciete aandacht voor de doelgroep van het Verdrag. Voor de gemeenten in groep 4 geldt dat er weinig tot geen expliciete aandacht is voor de doelgroep van het Verdrag.

- Een opvallend inzicht uit de analyse is dat bijna geen enkele gemeente bijzondere aandacht heeft voor de positie van gehandicapte vrouwen, terwijl dat volgens het Verdrag wel nodig is, nu deze groep in een dubbele achterstandspositie verkeert. Voor kinderen is iets meer aandacht (bij de helft van de gemeenten met inclusiebeleid), maar daarbij gaat het vooral om het bieden van aangepaste speelvoorzieningen. Slechts in een enkel geval is er daadwerkelijk aandacht voor de positie van het kind in bredere zin.

Bevindingen over het inclusiebeleid

Het plan van aanpak over het VN-verdrag handicap heeft de gemeente Huizen opgesteld met ervaringsdeskundigen, adviesraden en specialistische bureaus. De gemeente heeft medewerkers verantwoordelijk gemaakt voor de aandacht voor inclusie en maakt inclusie onderdeel van ieder beleidsvoorstel. De gemeente Huizen neemt maatregelen op alle relevante domeinen, waarbij alleen voor wonen in het jaar 2018-2019 geen concrete acties zijn geformuleerd. Bij de maatregelen is geen bijzondere aandacht voor de positie van vrouwen en kinderen met een handicap. Er is aandacht voor de randvoorwaarden voor inclusie: bewustwording en toegankelijkheid. Daarbij hanteert de gemeente een brede focus als het gaat om de fysieke toegankelijkheid, maar gaat het bij informatie alleen over de communicatie vanuit de gemeente. Ook is er bij bewustwording wel aandacht voor het ervaren van

beperkingen door mensen zonder beperking, maar is er weinig aandacht voor onderlinge ontmoeting tussen mensen met en zonder beperking.

Bevindingen over het sociaal domein

In het integrale beleid voor het sociaal domein van de gemeente Huizen is een paragraaf geschreven over inclusie en de samenhang tussen maatregelen voor de doelgroep van het VN-verdrag handicap. Het stimuleren van een inclusieve samenleving is één van de manieren om de ambities in het sociaal domein te verwezenlijken. Daarbij gaat het zowel om diversiteit, toegankelijkheid, dementievriendelijkheid als ruimte voor minderheden. Het beleid is opgesteld met de hulp van adviesraden in het sociaal domein.

Tot slot

Wij hebben de bevindingen van het onderzoek voorgelegd voor ambtelijke wederhoor om na te gaan of de feiten in het rapport juist zijn. Naar aanleiding daarvan zijn geen onjuistheden geconstateerd of aanvullingen naar voren gebracht.

De NVRR zal, in samenwerking met het College van de Rechten van de Mens, in oktober een overall rapportage van het doe mee-onderzoek publiceren. In deze overall rapportage worden geen resultaten per gemeente gepubliceerd. De overall rapportage zullen wij u t.z.t. ter kennisgeving toesturen.

Hoogachtend,
Namens de rekenkamercommissie

J.C. Coster
Voorzitter van de rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie is een onafhankelijke door de gemeenteraad ingestelde commissie.

Doemee onderzoek VN-verdrag handicap

Rapportage gemeente Huizen - koploper

Colofon

De beleidsscan VN-verdrag handicap is uitgevoerd in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK), in overleg met het College voor de Rechten van de Mens. De beleidsscan is uitgevoerd door:

Avelien Haan
Haan Onderzoek en Advies
haanonderzoekadvies@gmail.com

Miranda Domenie
Domenie φ Doelgericht onderzoek
info@domenieonderzoek.nl
www.domenieonderzoek.nl

juli 2019

INLEIDING EN VERANTWOORDING

Gemeenten zijn sinds de ratificatie in 2016 verplicht om in hun beleid aan te geven hoe zij in het sociaal domein uitvoering geven aan het VN-verdrag handicap. In samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens heeft de NVRR lokale rekenkamers in staat gesteld om in kaart te brengen of gemeentelijke beleidsplannen voldoen aan deze verplichting. Deelnemende rekenkamer(commissie)s hebben het beleid in hun gemeente opgevraagd en laten toetsen aan een analysekader dat door de onderzoekers is opgesteld en door de NVRR en het College voor de Rechten van de Mens is vastgesteld.

Hoe is de analyse uitgevoerd?

Gemeenten zijn sinds de ratificatie in 2016 verplicht om in hun beleid aan te geven hoe zij in het sociaal domein uitvoering geven aan het VN-verdrag handicap. In samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens heeft de NVRR lokale rekenkamers in staat gesteld om in kaart te brengen of gemeentelijke beleidsplannen voldoen aan deze verplichting. Deelnemende rekenkamer(commissie)s hebben het beleid in hun gemeente opgevraagd en laten toetsen aan een analysekader dat door de onderzoekers is opgesteld en door de NVRR en het College voor de Rechten van de Mens is vastgesteld.

Eerst is geanalyseerd of er sprake is van inclusiebeleid of een Lokale Inclusie Agenda. Als er sprake is van beleid gericht op inclusie (in welke vorm dan ook) is onderzocht in welke fase het beleid zich bevindt en in hoeverre de doelgroep betrokken is bij het opstellen van het beleid. Vervolgens is geanalyseerd wat de focus is van het beleid. Ook is geanalyseerd in hoeverre het beleid voldoet aan de randvoorwaarden voor inclusie (bewustwording, ontmoeting en toegankelijkheid) en in hoeverre er specifieke maatregelen zijn geformuleerd op de verschillende domeinen waarop gelijkheid en rechten van de doelgroep bevorderd moeten worden (wonen, werk, vrije tijd, et cetera). Voor gemeenten die geen inclusiebeleid hebben, is in kaart gebracht of in het beleid voor de uitvoering van de Participatiewet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdwet verwezen wordt naar het VN-verdrag. Tenslotte is voor iedere gemeente onderzocht in hoeverre de doelgroep van het VN-Verdrag betrokken is bij de totstandkoming van het beleid en in hoeverre bij de maatregelen in het genoemde beleid aandacht is voor rechten en positie van mensen met een handicap.

Hoe is de rapportage opgebouwd?

De rapportage is opgebouwd uit drie delen. Het document start met een samenvatting. In deze samenvatting zijn de belangrijkste uitkomsten van dit onderzoek voor het totaal van de 47 deelnemende gemeente opgenomen en de belangrijkste bevindingen voor gemeente Huizen. Na de samenvatting volgen twee hoofdstukken over het inclusiebeleid respectievelijk het beleid voor het sociaal domein. Beide hoofdstukken starten met een overzicht van de documenten die bestudeerd zijn voor de analyse en een korte duiding daarvan door de onderzoekers. Het eerste hoofdstuk beschrijft in hoeverre sprake is van inclusiebeleid in de gemeente. Het tweede hoofdstuk doet dat voor het beleid sociaal domein.

Benchmark

De bevindingen over de gemeente Huizen worden telkens vergeleken met de bevindingen van de andere gemeenten die hebben deelgenomen aan de beleidsscan. De artikelen en uitgangspunten van het VN-verdrag zijn vertaald naar vragen over het beleid, bijvoorbeeld: 'Wat is de primaire focus van het beleid/inclusieagenda?' Met als antwoordopties: 1. Inclusiviteit als algemene norm voor beleid dat alle inwoners van de gemeente raakt. 2. Inclusiviteit voor mensen met een handicap. 3. Toegankelijkheid voor mensen met een handicap. 4. inclusiviteit in werving en selectie. De bevindingen over alle deelnemende gemeenten worden gepresenteerd in een staafdiagram. De staaf van het antwoord dat de onderzoekers hebben vastgesteld voor de gemeente Huizen is groen gekleurd.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de gemeenten die aan de beleidsscan hebben meegewerkt. Bijlage 2 is het gebruikte analysekader. In bijlage 3 ten slotte is een verdiepend analysekader opgenomen waarmee de gemeenten zelf hun beleid kunnen toetsen aan de meer inhoudelijke normen van het VN-verdrag handicap.

SAMENVATTING

Gemeenten zijn sinds de ratificatie in 2016 verplicht om in hun beleid aan te geven hoe zij in het sociaal domein uitvoering geven aan het VN-verdrag handicap. De VNG geeft hieraan een extra impuls door een Koplopersprogramma, een netwerk van gemeenten die voorop lopen in de implementatie van het Verdrag. Van 47 gemeenten is de stand van zaken rond de implementatie van dit Verdrag in beeld gebracht. Voor het onderzoek is zowel specifiek inclusiebeleid als het beleid sociaal domein (participatie, WMO en jeugd) bestudeerd.

Bevindingen over het totaal van 47 gemeenten

Van de 47 deelnemende gemeenten, hebben er twaalf een vorm van inclusiebeleid (waaronder vijf koplopergemeenten). Van deze twaalf gemeenten hebben drie een eerste stap gezet, door bijvoorbeeld een 0-meting te doen, een jaar van toegankelijkheid te organiseren of een plan van aanpak op te stellen. Vijf gemeenten hebben beleid vastgesteld en zijn dat nu aan het uitvoeren. Vier gemeenten zijn al langer aan de slag en hebben het inclusiebeleid inmiddels geëvalueerd en zijn in het proces van het bijstellen van beleid.

De focus van het beleid van de gemeenten verschilt. Het meest voorkomend is een brede focus: de inclusieve samenleving, waarbij inclusiviteit als norm geldt, alle inwoners moeten kunnen meedoen. Dat geldt voor dertig gemeenten. Dertien gemeenten kiezen voor een meer gerichte focus: inclusiviteit voor de doelgroep van het Verdrag. Drie gemeenten kiezen voor een meer beperkte focus, zoals toegankelijkheid en in één geval gaat het alleen om het aannamebeleid binnen de organisatie. Sommige gemeenten hebben documenten aangeleverd als beleid voor inclusie, dat door de onderzoekers niet als inclusiebeleid is bestempeld. Denk bijvoorbeeld aan een intentieverklaring, gezondheidsbeleid of participatiebeleid gericht op meedoen. Alleen als het echt gaat om maatregelen voor de doelgroep van het VN-verdrag, is het beleid aangemerkt als inclusiebeleid.

Binnen de groep geanalyseerde gemeenten kunnen we ruwweg 4 categorieën onderscheiden:

1. Vier gemeenten die al een heel eind op weg zijn (alle vier koplopers);
2. Acht gemeenten die begonnen zijn met inclusiebeleid, maar nog een slag moeten maken (overige gemeenten met inclusiebeleid);
3. Vijftien gemeenten die in het beleid sociaal domein goed op weg zijn (specifieke aandacht voor de doelgroep in het WMO-beleid);
4. Twintig gemeenten die in het beleid sociaal domein nog een slag moeten maken (slechts in beperkte mate aandacht voor de doelgroep in het beleid sociaal domein).

De gemeenten uit groep 1 hebben inclusiebeleid en zijn al in de fase van evaluatie en bijstelling. De gemeenten uit groep 2 hebben al wel inclusiebeleid, maar zijn daar nog maar net mee gestart of moeten nog veel uitwerken. De gemeenten in groep 3 hebben geen inclusiebeleid, maar hebben in het WMO beleid expliciete aandacht voor de doelgroep van Verdrag. Voor de gemeenten in groep 4 geldt dat er weinig tot geen expliciete aandacht is voor de doelgroep van het Verdrag.

Een opvallend inzicht uit de analyse is dat bijna geen enkele gemeente bijzondere aandacht heeft voor de positie van gehandicapte vrouwen, terwijl dat volgens het Verdrag wel nodig is, nu deze groep in een dubbele achterstandspositie verkeert. Voor kinderen is iets meer aandacht (bij de helft van de gemeenten met inclusiebeleid), maar daarbij gaat het vooral om het bieden van aangepaste speelvoorzieningen. Slechts in een enkel geval is er daadwerkelijk aandacht voor de positie van het kind in bredere zin. Een uitgangspunt van het Verdrag is dat de doelgroep zelf wordt betrokken bij het maken van inclusiebeleid en dat gebeurt ook bij het merendeel van de gemeenten met inclusiebeleid.

Het beleid rond het sociaal domein komt in veel verschillende vormen voor. Gemeenten leveren soms drie afzonderlijke beleidskaders aan, soms twee en soms één integraal beleidsplan. Vaak werken gemeenten met andere gemeenten samen op onderdelen van het beleid sociaal domein, waardoor er zowel lokale als regionale kaders zijn. Ook bleek dat veel beleid verouderd is. Beleidsdocumenten van voor 2017 bevatten maar zelden termen als transformatie, inclusie of inclusieve samenleving. Deze documenten hebben vaak een focus die meer gericht is op de organisatie van de decentralisaties dan op de inhoudelijk te maken beleidskeuzes. In dergelijke documenten kan ook geen verwijzing naar het VN-verdrag handicap verwacht worden. Meer recente documenten laten wel vaak een duidelijke focus op de inclusieve samenleving zien en daarin wordt ook vaker verwezen naar het VN-verdrag handicap. Voor het opstellen van het beleid sociaal domein worden slechts in een enkel geval ervaringsdeskundigen ingezet, ongeveer de helft van de gemeenten maakt wel gebruik van adviesraden. In het beleid sociaal domein is maar beperkt aandacht voor de doelgroep van het Verdrag. Met name in het beleid gericht op maatschappelijke ondersteuning is vaker specifieke aandacht voor de doelgroep (22 van de 47), dan bij beleid gericht op participatie (13 van 47) of jeugd (7 van de 47). Hieronder staan de inzichten over de gemeente Huizen.

Bevindingen voor gemeente Huizen over het inclusiebeleid

Het plan van aanpak over het VN-verdrag handicap heeft de gemeente opgesteld met ervaringsdeskundigen, adviesraden en specialistische bureaus. De gemeente heeft medewerkers verantwoordelijk gemaakt voor de aandacht voor inclusie en maakt inclusie onderdeel van ieder beleidsvoorstel. De gemeente Huizen neemt maatregelen op alle relevante domeinen, waarbij alleen voor wonen in het jaar 2018-2019 geen concrete acties zijn geformuleerd. Bij de maatregelen is geen bijzondere aandacht voor de positie van vrouwen en kinderen met een handicap. Er is aandacht voor de randvoorwaarden voor inclusie: bewustwording en toegankelijkheid. Daarbij hanteert de gemeente een brede focus als het gaat om de fysieke toegankelijkheid, maar gaat het bij

informatie alleen over de communicatie vanuit de gemeente. Ook is er bij bewustwording wel aandacht voor het ervaren van beperkingen door mensen zonder beperking, maar is er weinig aandacht voor onderlinge ontmoeting tussen mensen met en zonder beperking.

Bevindingen voor gemeente Huizen over het sociaal domein

In het integrale beleid voor het sociaal domein is een paragraaf geschreven over inclusie en de samenhang tussen maatregelen voor de doelgroep van het VN-verdrag handicap. Het stimuleren van een inclusieve samenleving is één van de manieren om de ambities in het sociaal domein te verwezenlijken. Daarbij gaat het zowel om diversiteit, toegankelijkheid, dementievriendelijkheid als ruimte voor minderheden. Het beleid is opgesteld met de hulp van adviesraden in het sociaal domein.

HOOFDSTUK 1 INCLUSIEBELEID

1.1 Inclusiebeleid - Inleiding

Aan het onderzoek hebben 47 gemeenten deelgenomen, waarvan een aantal gemeenten gezamenlijke documenten heeft aangeleverd. In het totaal zijn er 41 beleidsscans verricht voor 47 gemeenten. Voor twaalf gemeenten hebben de onderzoekers geoordeeld dat er inclusiebeleid was en is dat geanalyseerd. Deze gemeenten hebben een 0-meting of plan van aanpak gemaakt, hebben een concreet voorstel dat wordt uitgevoerd of zijn al geruime tijd bezig met inclusiebeleid. Een klein aantal van deze gemeenten bevindt zich al in de fase van evaluatie en bijsturing van beleid. De overige 35 gemeenten bevinden zich nog in de verkennende fase. Dat wil niet zeggen dat deze gemeenten helemaal geen aandacht hebben voor inclusie en/of toegankelijkheid. We hebben bij veel van deze gemeenten wel visie, initiatieven en maatregelen voor inclusie gevonden in het beleid voor het sociaal domein (zie verder hoofdstuk 2).

Leeswijzer

In paragraaf 1.2 wordt een overzicht gegeven van de door de gemeente Huizen aangeleverde documenten over inclusiebeleid, gevolgd door een toelichting van de onderzoekers. Vervolgens wordt een analyse gepresenteerd van de fase waarin het beleid zich bevindt en de focus die is ingevuld voor het inclusiebeleid van gemeente Huizen.

Op basis van de aangeleverde documenten en de fase en focus van het beleid (in ontwikkeling) hebben de onderzoekers vastgesteld of Huizen wel of niet verder is dan de verkennende fase en op basis daarvan is besloten de inhoudelijke analyse over het inclusiebeleid wel of niet uit te voeren.

Als er sprake is van inclusiebeleid, dan wordt in paragraaf 1.3 ingezoomd op de totstandkoming en reikwijdte van het beleid en in paragraaf 1.4 op de randvoorwaarden voor inclusie zoals geformuleerd in het VN-verdrag handicap (bewustwording, ontmoeting en toegankelijkheid). Als gemeente Huizen zich nog in de verkennende fase van inclusiebeleid bevindt, dan zijn in paragrafen 1.3 en 1.4 uitsluitend de resultaten van de 12 gemeenten met inclusiebeleid te zien.

1.2 Fase en focus van het inclusiebeleid

Met de ratificatie van het VN-verdrag handicap in 2016 zijn gemeenten verplicht om inclusiebeleid op te stellen en daarover jaarlijks te rapporteren. In 2018 is door het College voor de Rechten van de Mens voor het eerst een rapportage over de uitwerking van het Verdrag in Nederland ingediend. Gemeenten zijn volgens het Verdrag verplicht om passende maatregelen te nemen om de rechten van de doelgroep te beschermen en inclusie te bevorderen. Hoewel gemeenten niet meteen aan de normen van het Verdrag hoeven voldoen, is het wel de bedoeling dat gemeenten een start maken met de implementatie om te komen tot een geleidelijke verbetering van de positie van inwoners met een handicap (art. 1 lid 2 VN-verdrag handicap). Het advies vanuit zowel de Tweede Kamer als de VNG is om dat te doen door middel van een Lokale Inclusie Agenda. In deze beleidsscan is de eerste vraag dan ook: hoe ver zijn gemeenten met het opstellen van inclusiebeleid of een Lokale Inclusie Agenda en welke focus hanteren zij daarbij?

Voor de fase waarin het beleid zich bevindt hebben de onderzoekers vier mogelijkheden geformuleerd: de verkennende fase, de fase waarin er een 0-meting is gedaan of een plan van aanpak is gemaakt, de fase waarin een concreet voorstel wordt uitgevoerd en de fase waarin beleid al langer loopt en inmiddels wordt geëvalueerd en bijgesteld.

De focus van het beleid is ook relevant. Sommige gemeenten kiezen voor een meer algemene insteek: de inclusieve samenleving. Inclusiviteit is dan een norm voor het beleid dat alle inwoners van de gemeente raakt. Andere gemeenten kiezen de insteek: inclusie voor inwoners met een handicap, specifiek gericht op de doelgroep van het Verdrag. Er zijn ook varianten die nog specifieker zijn: toegankelijkheidsbeleid, alleen gericht op het thema toegankelijkheid. Tenslotte zijn er gemeenten die de meest beperkte focus kiezen: inclusie in het aannamebeleid binnen de gemeentelijke organisatie. De focus is gebaseerd op de insteek die in de aangeleverde documenten is gevonden. Als er niets is aangeleverd, dan hebben de onderzoekers de focus afgeleid uit de beleidsdocumenten sociaal domein.

Daarnaast hebben de onderzoekers bekeken of in het beleid expliciet wordt verwezen naar het VN-verdrag handicap of naar Agenda 22, de voorloper van het Verdrag.

Voor een analyse van het inclusiebeleid zijn voor gemeente Huizen de volgende documenten bestudeerd:

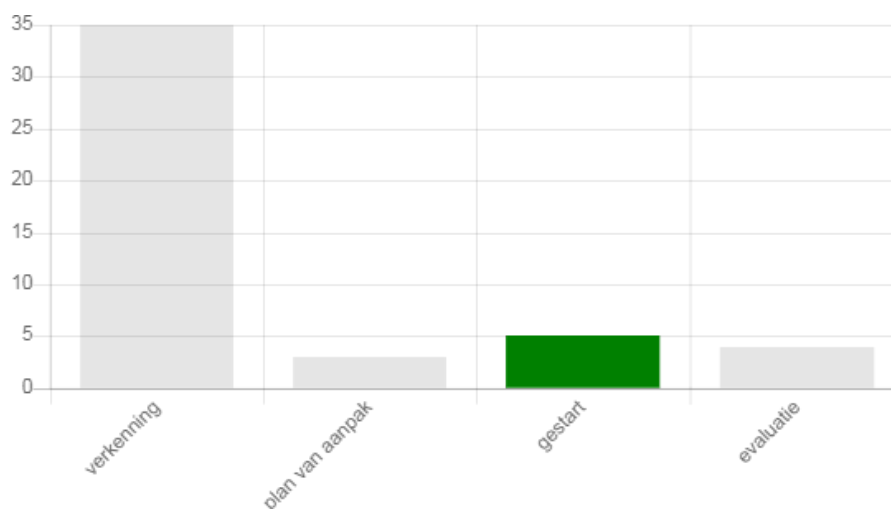
- Plan van aanpak VN Verdrag voor mensen met een beperking 2018-2019, 2018-2019

Toelichting op de aangeleverde documenten van de gemeente Huizen door de onderzoekers:

De gemeente Huizen heeft een plan van aanpak opgesteld naar aanleiding van het VN-verdrag handicap. Op basis van een 0-meting worden concrete voorstellen gedaan voor een aanpak voor het lopende jaar. In het bijbehorende collegevoorstel wordt aangegeven dat de gemeente voornemens is om in 2020-2021 een inclusieagenda op te stellen. De focus is inclusiviteit voor mensen met een handicap. De onderzoekers hebben vastgesteld dat er inclusiebeleid is en dit beleid is door de onderzoekers inhoudelijk geanalyseerd.

Hoe ver zijn gemeenten met het ontwikkelen van beleid waarin het VN-verdrag Handicap wordt geïmplementeerd/lokale inclusie agenda?

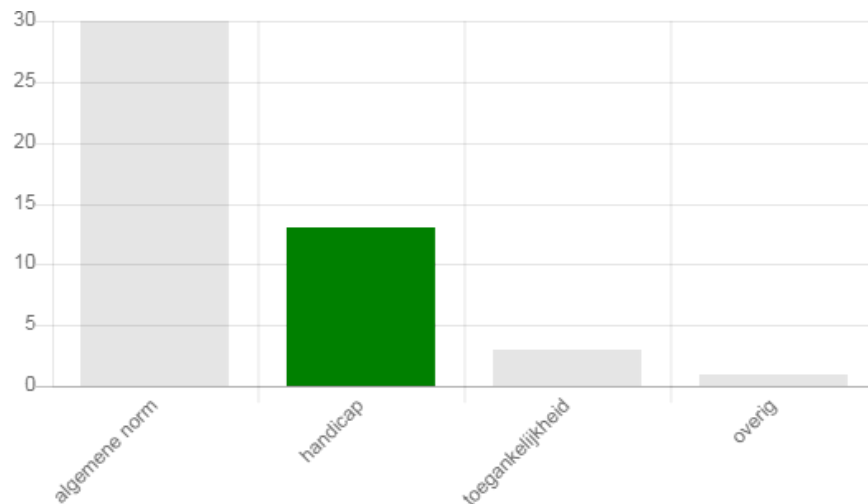
Het resultaat voor Huizen is: **Er is een concreet voorstel voor een inclusie agenda, waarmee de gemeente inmiddels is gestart**

verkenning : In de verkennende fase, er is nog geen concreet plan, alleen voornemens
plan van aanpak : Er is een plan van aanpak/projectplan of een 0-meting uitgevoerd, de eerste stappen zijn gezet.
gestart : Er is een concreet voorstel voor een inclusie agenda, waarmee de gemeente inmiddels is gestart
evaluatie : De gemeente is al geruime tijd bezig met het thema en is bezig met evalueren en bijstellen van de plannen

Wat is de primaire focus van het beleid (vastgelegd in inclusiebeleid, beleid sociaal domein of ander beleid)?

Het resultaat voor Huizen is: **Inclusiviteit voor mensen met een handicap**

algemene norm : Inclusiviteit als algemene norm voor beleid dat alle inwoners van de gemeente raakt.

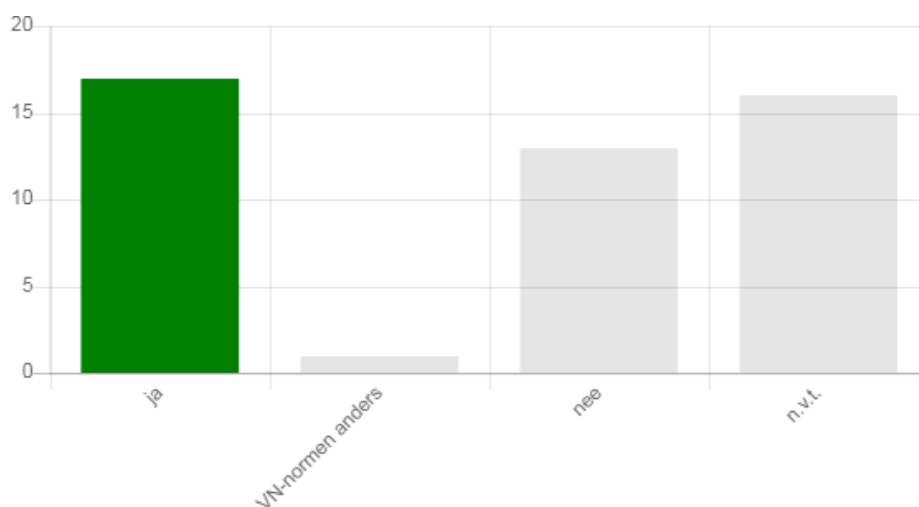
handicap : Inclusiviteit voor mensen met een handicap

toegankelijkheid : Toegankelijkheid voor mensen met een handicap

overig : Inclusiviteit in werving en selectie

Wordt in het (voorstel voor) inclusiebeleid expliciet verwezen naar het VN-verdrag Handicap?

Het resultaat voor Huizen is: **Ja**

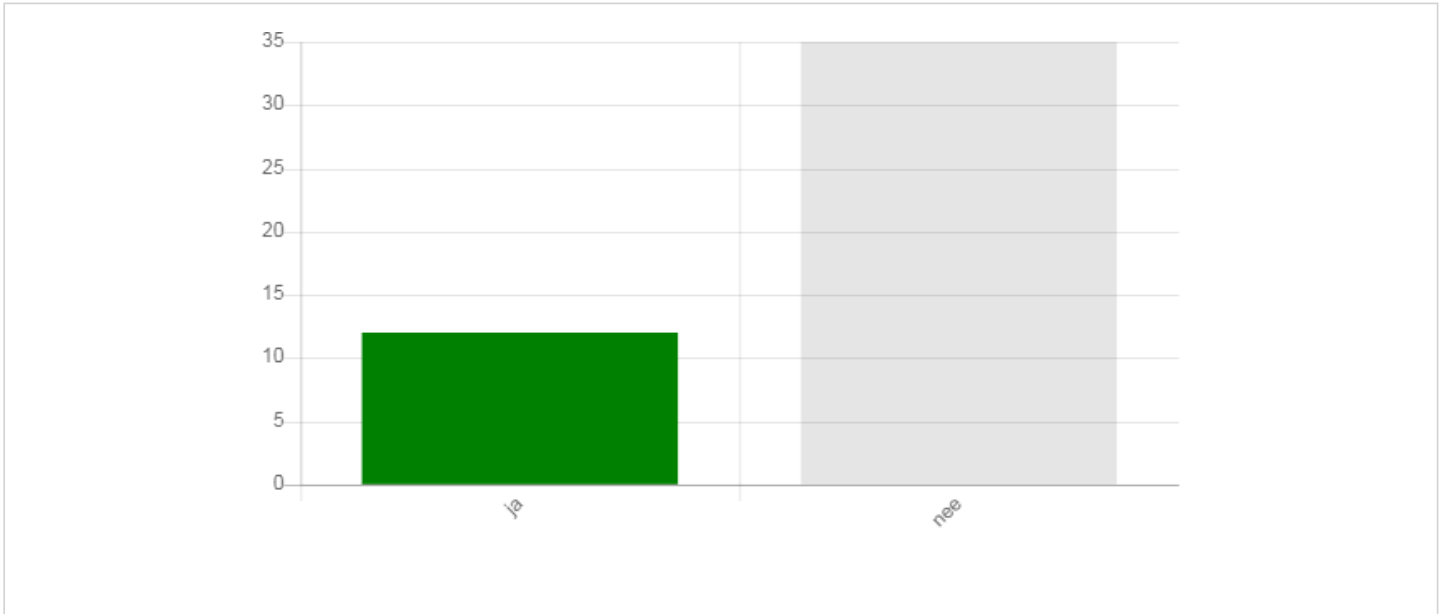
VN-normen anders : Nee, maar wel naar voorlopers van het VN Verdrag Handicap of in zijn algemeenheid naar VN normen.

nee : Er wordt in de (voorbereidende) documenten voor inclusiebeleid niet verwezen naar het Verdrag

n.v.t. : Er zijn geen documenten over inclusiebeleid aangeleverd

Is er sprake van gericht beleid of gerichte aandacht voor inclusie/toegankelijkheid/meedoen voor de doelgroep mensen met een handicap?

Het resultaat voor Huizen is: **Ja**

1.3 Totstandkoming en reikwijdte van het inclusiebeleid

Een eerste belangrijke principe uit Verdrag is dat gemeenten bij al hun beleid aan moeten geven op welke wijze ze tegemoet komen aan de bescherming en bevordering van de rechten van de doelgroep inwoners met een handicap (art 4 lid 1 c). Daarom wordt bij inclusiebeleid de vraag gesteld hoe gemeenten zorgen dat nieuw beleid standaard wordt getoetst op inclusie. Sommige gemeenten maken inclusie onderdeel van elk nieuw beleidsterrein/ beleidsvoorstel, andere maken (ook) medewerkers verantwoordelijk voor inclusie en weer andere leggen nieuw beleid (ook) standaard voor aan een participatieraad of ander orgaan dat toetst op inclusie.

Een tweede belangrijke principe is dat gemeenten de doelgroep (dus ook kinderen met een handicap!) bij ontwikkeling van het beleid dienen te betrekken, eventueel via representatieve organisaties (art 4 lid 3). Het motto van het VN-verdrag handicap is: niets over ons, zonder ons (art. 1 lid 3 VN-verdrag handicap). De VNG en de Alliantie VN-Verdrag (een groep cliënten- en gehandicaptenorganisaties) adviseren dan ook om de doelgroep zelf in te zetten bij het vormgeven van het inclusiebeleid. Dat kan door ervaringsdeskundigen te betrekken bij het beleid of dit via representatieve organisaties te doen, zoals WMO raden, adviesraden sociaal domein, participatieraden of toegankelijkheidsraden. Ook kan het voorkomen dat de gemeente hiervoor specialistische bureaus inschakelt.

Omdat het beschermen van de rechten van mensen met een handicap en het bevorderen van hun gelijke behandeling inhoudt dat op alle levensterreinen aandacht is voor deze groep, is de verwachting dat inclusiebeleid maatregelen bevat op een heel aantal domeinen. Deze domeinen zijn weergegeven in de VNG Index voor de Lokale Inclusie Agenda. Het gaat dan om:

- Onderwijs & ontwikkeling (toegang tot, ondersteuning bij en evt aanpassing van de opleiding, art 24 Verdrag)
- Thuis (het bieden van een passende woning en de bescherming van het gezinsleven, art 19 en 23 Verdrag)
- Werk & inkomen (toegang tot werk, aanpassingen werkplek, tegemoetkoming extra kosten, art 27 en 28 Verdrag)
- Vrije tijd (toegankelijkheid van publieke voorzieningen, sport, cultuur, recreatie en het bevorderen van mogelijkheden voor sociale ontmoeting, art 9 en 30 Verdrag)
- Vervoer (het bieden van ondersteuning bij mobiliteit en het bevorderen van het gebruik van openbare wegen en openbaar vervoer, art 9 Verdrag)
- Welzijn (toegang tot zorg en ondersteuning en bevorderen van een non-discrimatoire behandeling door zorgpersoneel, art 25 Verdrag)

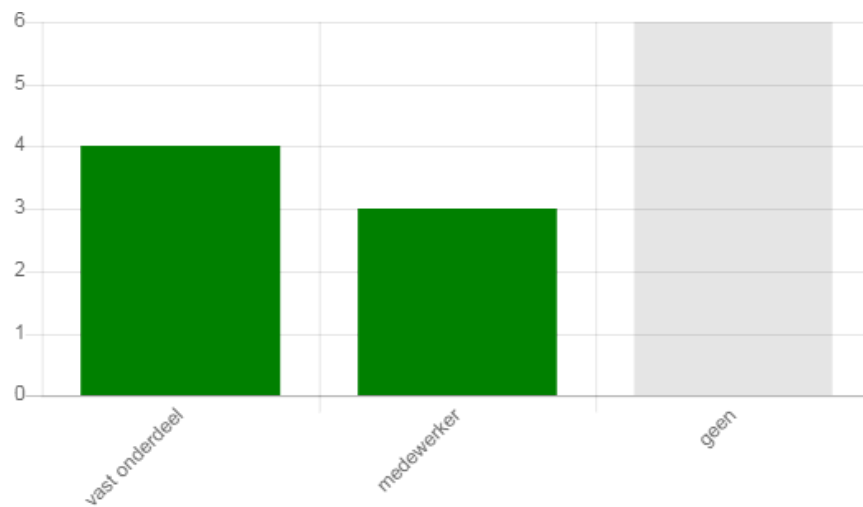
Als laatste wordt in het Verdrag aan gemeenten gevraagd om specifiek aandacht te hebben voor vrouwen en kinderen met een beperking, omdat zij door hun handicap extra risico lopen op discriminatie.

- Vrouwen (bevorderen non-discriminatie door specifieke maatregelen, art 6 Verdrag)
- Kinderen (mee kunnen doen en mee kunnen praten, belang kind voorop ipv belang ouders/gezin, art 7 Verdrag)

De vraag is steeds in welke mate het inclusiebeleid van de gemeente per domein maatregelen bevat voor de doelgroep. Het is de bedoeling specifieke maatregelen te formuleren, maar in het licht van het Verdrag kunnen gemeenten dit ook als aandachtsgebied benoemen om in de toekomst maatregelen voor te formuleren.

Heeft de gemeente maatregelen genomen om nieuw beleid (sinds 2016) te toetsen aan de uitgangspunten van het VN-verdrag Handicap?

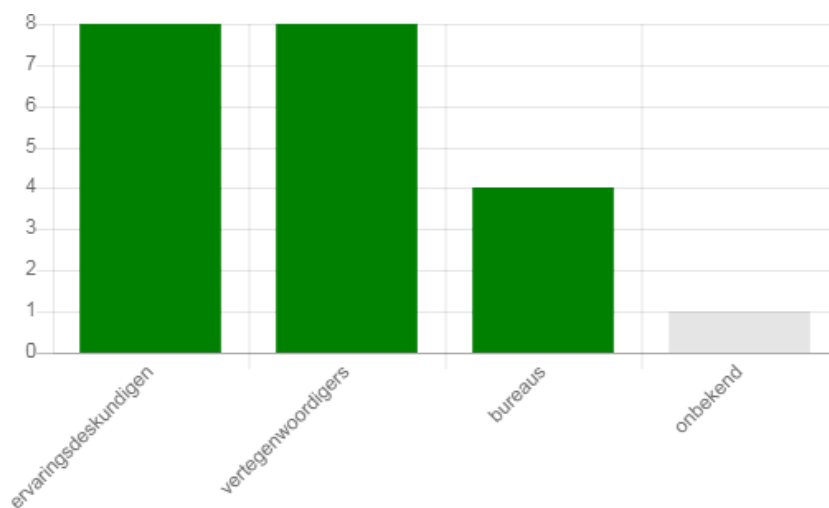
De resultaten voor Huizen zijn: **Inclusie is een vast onderdeel geworden van ieder beleidsterrein/ beleidsvoorstel** en **Er zijn medewerkers verantwoordelijk gemaakt voor de aandacht voor inclusie**

vast onderdeel : Inclusie is een vast onderdeel geworden van ieder beleidsterrein/ beleidsvoorstel
medewerker : Er zijn medewerkers verantwoordelijk gemaakt voor de aandacht voor inclusie
geen : Er zijn geen specifieke maatregelen gevonden voor nieuw beleid

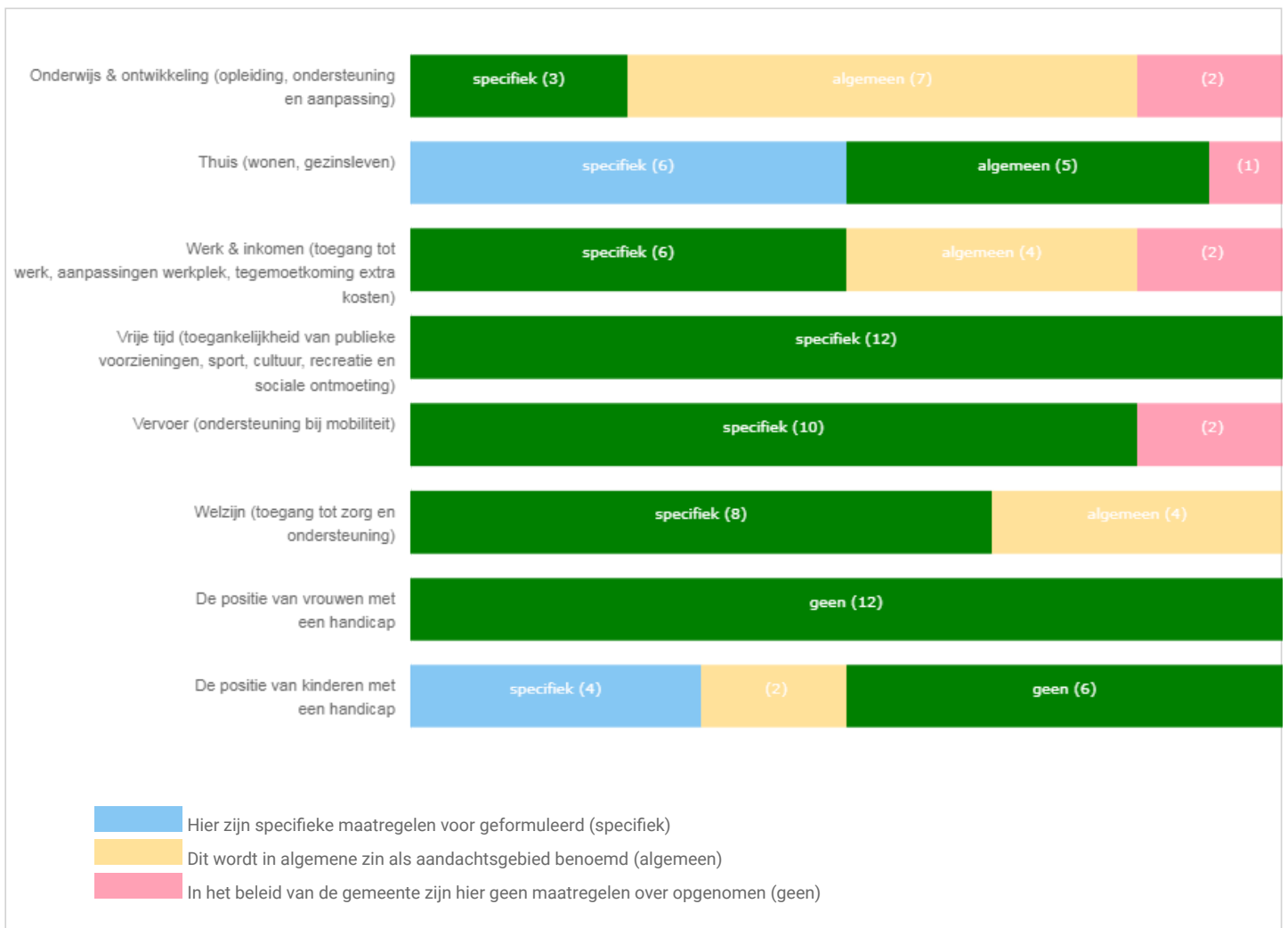
In welke mate zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij de totstandkoming, invoering en uitvoering van het inclusiebeleid?

De resultaten voor Huizen zijn: **Ervaringsdeskundigen zijn vanaf het begin betrokken**, **Vertegenwoordigers van ervaringsdeskundigen in WMO raden en participatieraden zijn betrokken geweest** **Specialistische bureaus zijn betrokken geweest**

ervaringsdeskundigen : Ervaringsdeskundigen zijn vanaf het begin betrokken
vertegenwoordigers : Vertegenwoordigers van ervaringsdeskundigen in WMO raden en participatieraden zijn betrokken geweest
bureaus : Specialistische bureaus zijn betrokken geweest
onbekend : Over de inzet van ervaringsdeskundigen is niets terug te vinden.

Op welke domeinen zijn in het inclusiebeleid maatregelen geformuleerd voor de doelgroep?

1.4 Randvoorwaarden voor inclusie - Inleiding

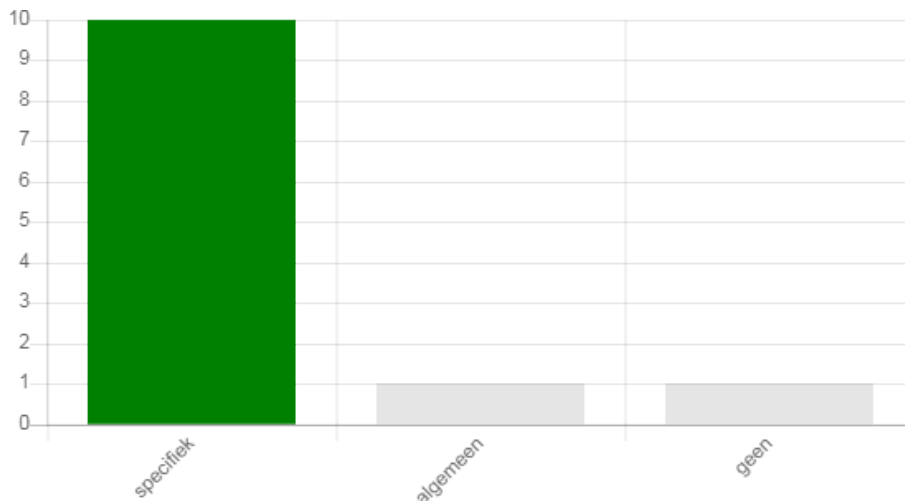
Vanuit de ervaringen van de gemeenten die koploper zijn voor de implementatie van het VN-verdrag handicap volgt de aanbeveling dat het nemen van allerlei maatregelen op de verschillende domeinen pas echt effectief is, als aan een aantal randvoorwaarden voor inclusie is voldaan (bron: index lokale inclusie agenda, VNG). Het gaat dan om bewustwording bij zowel de gemeentelijke organisatie als de samenleving als geheel, de mogelijkheid tot ontmoeting en uitwisseling tussen mensen met en zonder beperking en de toegankelijkheid van zowel gebouwen als informatie voor mensen met een beperking. Daarbij is er onderscheid tussen een meer interne focus: de gemeente zorgt voor bewustwording, ontmoeting en toegankelijkheid binnen de gemeentelijke organisatie, en een meer externe focus: de gemeente stuurt actief op de andere organisaties en instellingen om hier ook aandacht aan te besteden.

Als het gaat om bewustwording, kan gedacht worden aan scholing van medewerkers (art 4 lid 1i Verdrag) op allerlei manieren. De onderzoekers hebben geanalyseerd of de gemeente hier specifieke maatregelen voor heeft geformuleerd, het alleen als aandachtsgebied noemt of er geen aandacht voor heeft in het beleid. Eenzelfde verdeling wordt gehanteerd bij de vraag of de gemeente ook inzet op het voorlichten en informeren van inwoners en bedrijven.

Voor toegankelijkheid wordt een onderscheid gemaakt tussen fysieke toegankelijkheid en toegankelijkheid van (digitale) informatie (art 9 Verdrag). Sociale toegankelijkheid is onderdeel van het bieden van gelegenheid voor ontmoeting en het formuleren van maatregelen rond het thema vrije tijd. Rond het bevorderen van ontmoeting, hebben de onderzoekers gevraagd naar de basis waarop de gemeente hiervoor activiteiten organiseert: is dat standaard of op projectbasis of gebeurt het niet?

Is scholing van medewerkers ingezet om bewustwording in het gemeentehuis en in de samenleving te bevorderen?

Het resultaat voor Huizen is: **Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd**

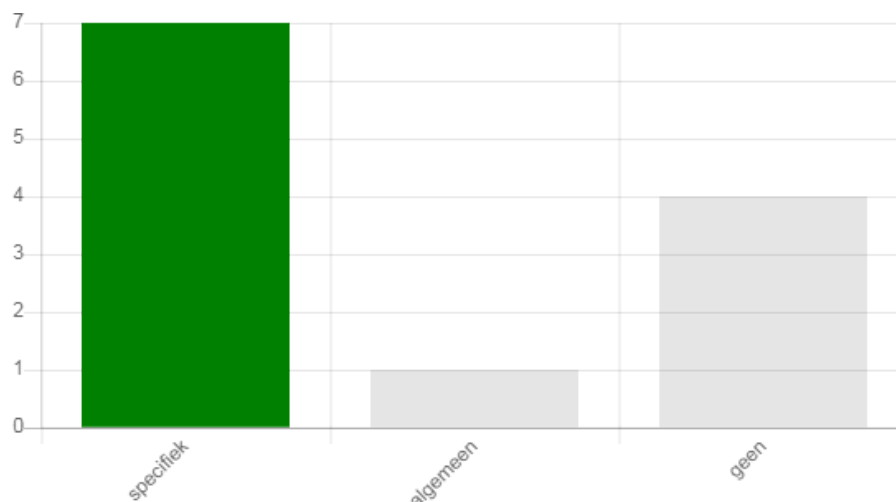

specifiek : Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd

algemeen : Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd

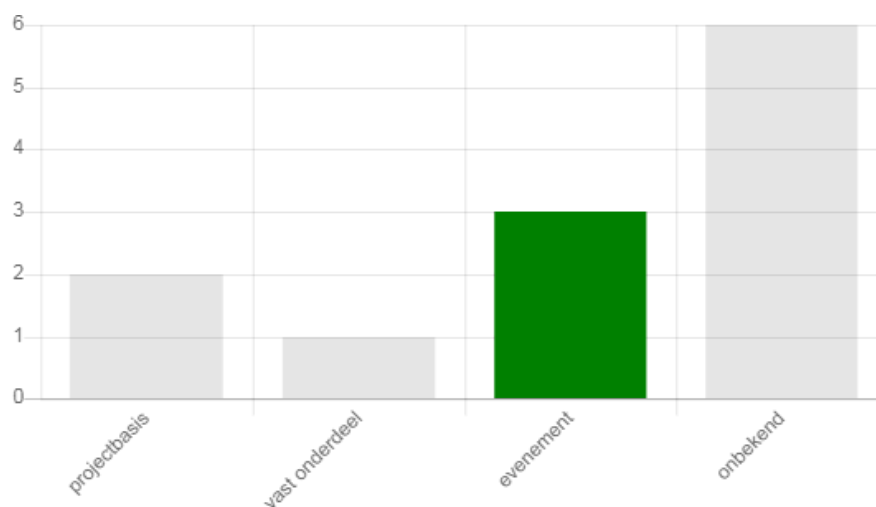
geen : Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd

Is voorlichting aan inwoners en organisaties ingezet om bewustwording in het gemeentehuis en in de samenleving te bevorderen?
Het resultaat voor Huizen is: **Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd**

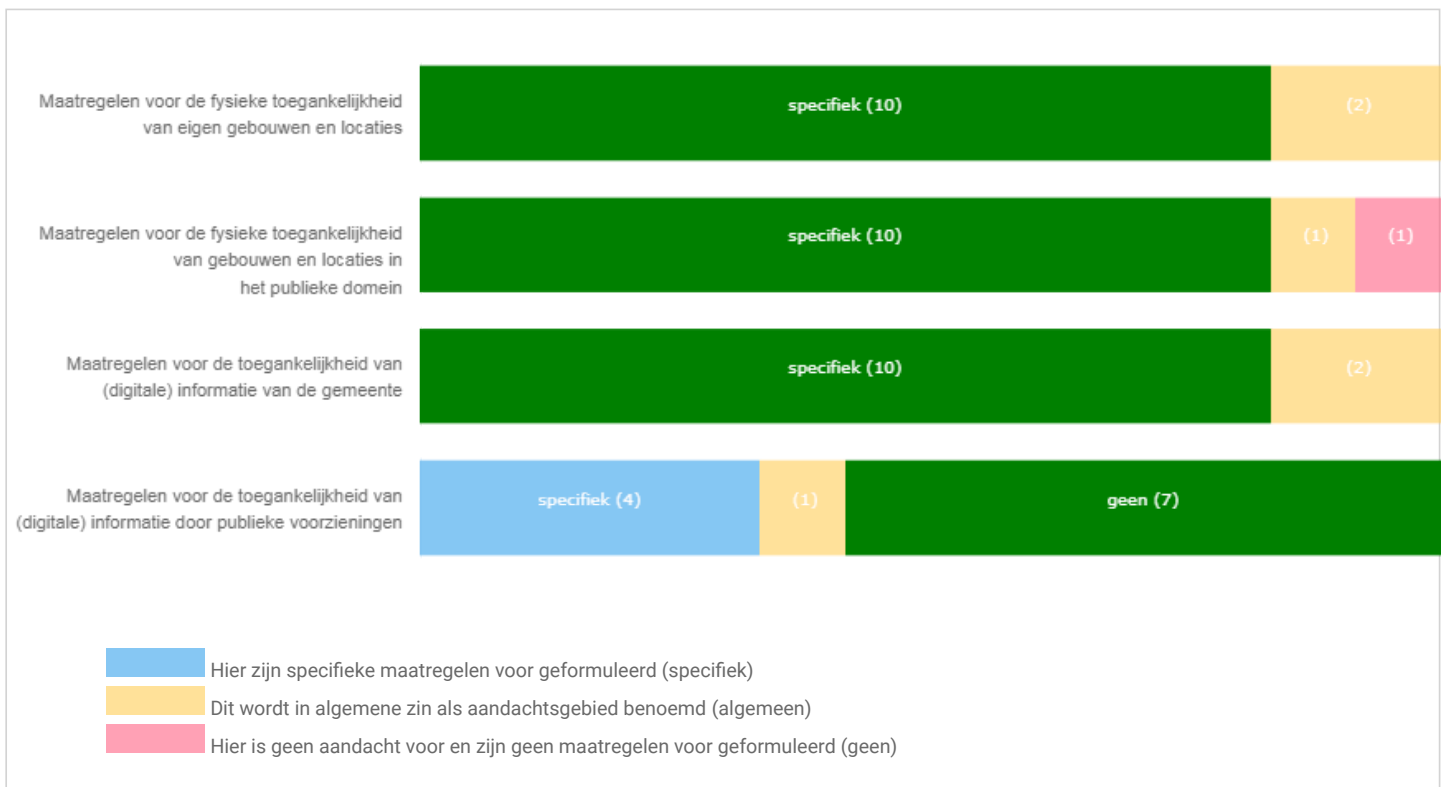
specifiek : Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd
algemeen : Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd
geen : Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd

Zijn er activiteiten gepland of ondernomen om ontmoeting tussen mensen met en mensen zonder beperking te bevorderen?
Het resultaat voor Huizen is: **Ja, als regelmatig terugkerend evenement**

projectbasis : Ja, op projectbasis
vast onderdeel : Ja, als vast onderdeel van beleid
evenement : Ja, als regelmatig terugkerend evenement
onbekend : Hierover is geen informatie gevonden

Hoe breed zet de gemeente instrumenten in om de toegankelijkheid te bevorderen?

2. SOCIAAL DOMEIN

2.1 Sociaal Domein - Inleiding

Als een gemeente (nog) geen inclusiebeleid heeft geformuleerd, betekent dat niet dat er geen aandacht is voor inclusiviteit of dat er nog geen maatregelen zijn geformuleerd voor mensen met een handicap. Deze aandacht zal dan vooral in beleidsdocumenten over het sociaal domein terug te vinden zijn. De onderzoekers hebben de documenten over de beleidskaders voor de Participatiewet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Jeugdwet opgevraagd en gezocht naar verwijzingen naar het VN-verdrag handicap. Van gemeenten die wel inclusiebeleid hebben geformuleerd, is gezocht naar verwijzingen naar het Verdrag en naar het inclusiebeleid

Zeven van de 47 gemeenten verwijzen in hun participatiebeleid naar het VN-verdrag handicap. In het WMO-beleid wordt er acht keer naar verwezen en in het jeugdbeleid zes keer. Vier van de twaalf gemeenten met inclusiebeleid verwijzen in hun participatiebeleid naar het inclusiebeleid. In het WMO-beleid gebeurt dat zes keer en in het jeugdbeleid vier keer. Wanneer niet verwezen wordt naar het inclusiebeleid, is de oorzaak vaak dat het beleid sociaal domein ouder is dan het inclusiebeleid, maar het komt ook voor dat in nieuw beleid sociaal domein niet verwezen wordt naar het inclusiebeleid.

Van alle gemeenten wordt verwacht dat het beleid maatregelen bevat vanuit de principes van het VN-verdrag handicap en dat de doelgroep van het Verdrag bij de totstandkoming van het beleid betrokken is geweest. Van de 47 gemeenten is bij één gemeente de doelgroep betrokken geweest bij de totstandkoming van het jeugdbeleid, bij WMO en participatie is niet gebeurt. Het betrekken van de doelgroep via adviesraden gebeurt veel vaker: in veertien gevallen bij het participatiebeleid, in 21 gevallen bij het WMO beleid en in 17 gevallen bij het jeugdbeleid. In gevallen waarin de doelgroep niet betrokken wordt, is dat veelal omdat de beleidsdocumenten weinig tot geen informatie bevatten over de totstandkoming.

Uit de analyse van 47 gemeenten blijkt dat vooral in het WMO-beleid veel aandacht is voor de doelgroep van het Verdrag, ook bij gemeenten die geen inclusiebeleid hebben geformuleerd. Dit valt te verwachten, aangezien het WMO-beleid is gericht op mensen die ondersteuning nodig hebben. Toch wordt de doelgroep vaak uitsluitend genoemd, en worden er weinig expliciete maatregelen getroffen voor bijvoorbeeld toegankelijkheid van voorzieningen of extra ondersteuning of bewustwording bij ambtenaren. In het participatiebeleid wordt vooral gesproken over mensen met een arbeidsbeperking en maar heel weinig over specifieke maatregelen die nodig zijn voor mensen met een handicap, anders dan reguliere regelgeving rondom beschut werken, loonwaarde en andere instrumenten om mensen met een arbeidsbeperking te activeren. Het jeugdbeleid gaat bijna altijd over jeugdhulp en beperkt zich meestal tot maatregelen over de toegang tot zorg en de beperking van de kosten. Kinderen met een handicap zijn slechts sporadisch een doelgroep waarvoor specifieke maatregelen worden geformuleerd en voor de specifieke positie van vrouwen met een handicap is in het geheel geen aandacht.

Leeswijzer

In paragraaf 2.2 wordt een overzicht gegeven van de door de gemeente Huizen aangeleverde documenten over het sociaal domein, gevolgd door een korte toelichting van de onderzoekers. In paragraaf 2.3 wordt het beleid geanalyseerd. In alle gevallen wordt in kaart gebracht of er, indien van toepassing, verwezen wordt naar het inclusiebeleid en of het VN-verdrag handicap wordt genoemd, in hoeverre er aandacht is voor de doelgroep van het Verdrag en in hoeverre de doelgroep betrokken is geweest bij de totstandkoming van het beleid.

2.2 Bestudeerde Documenten

Voor een analyse van het sociaal domein zijn voor gemeente Huizen de volgende documenten bestudeerd:

Participatiebeleid

- Beleidsplan Sociaal Domein , 2019-2022

WMO beleid

- Beleidsplan Sociaal Domein , 2019-2022

Jeugdbeleid

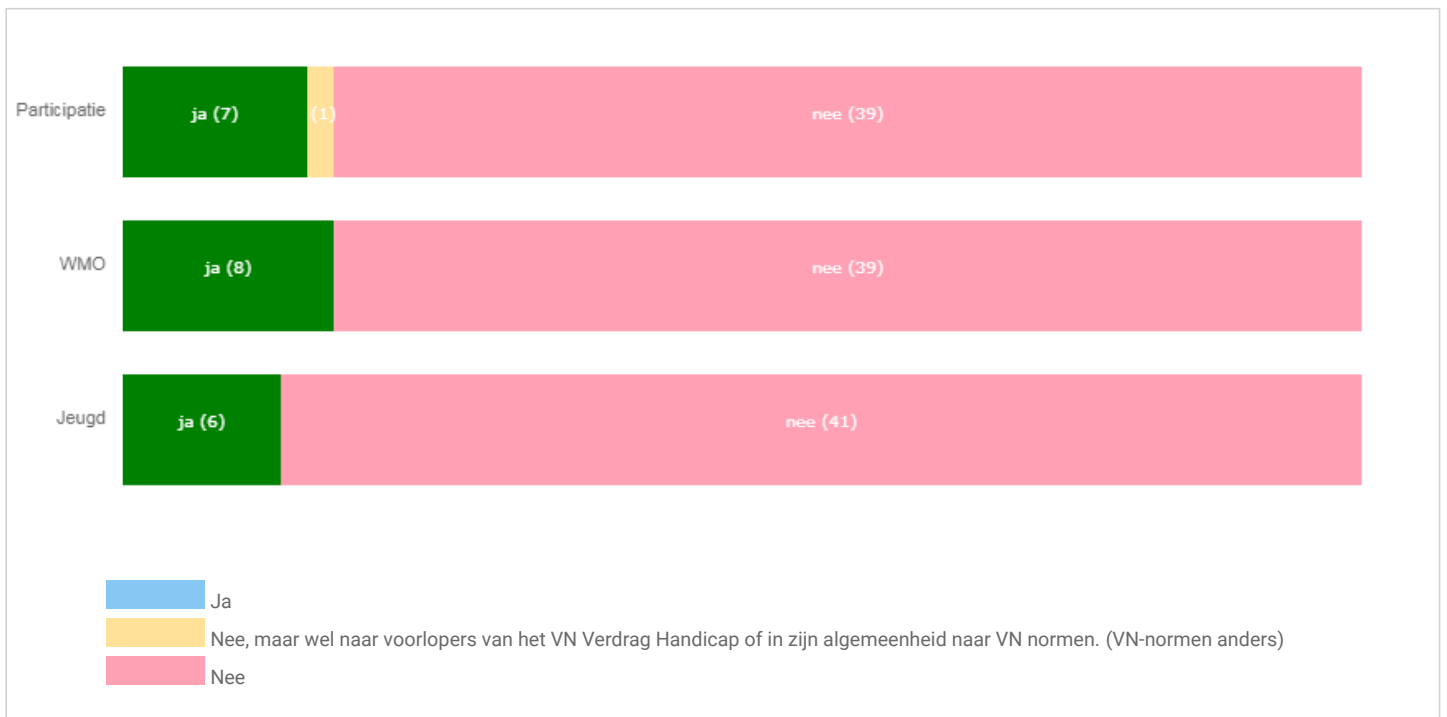
- Beleidsplan Sociaal Domein , 2019-2022

Toelichting op de aangeleverde documenten van de gemeente Huizen door de onderzoekers:

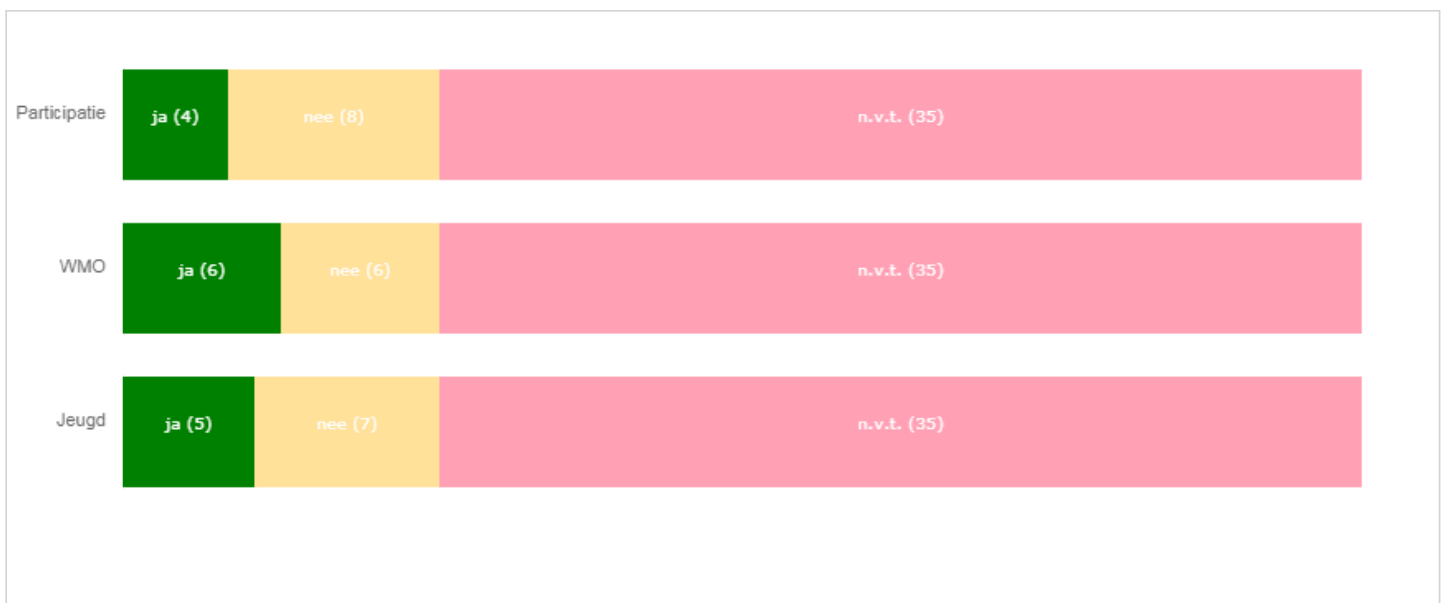
Voor het beleid sociaal domein is zowel het voorgaande als huidige beleidskader meegestuurd (looptijd 2019-2022). In het vorige kader was inclusie een aandachtspunt, maar werd nog niet verwezen naar het verdrag. In het huidige beleidskader is meer aandacht voor inclusie en wordt verwezen naar het VN-verdrag handicap en naar het plan van aanpak dat de gemeente hiervoor heeft opgesteld. De gemeente Huizen werkt met een integraal beleidsplan voor het sociaal domein.

2.3 Bevindingen sociaal domein

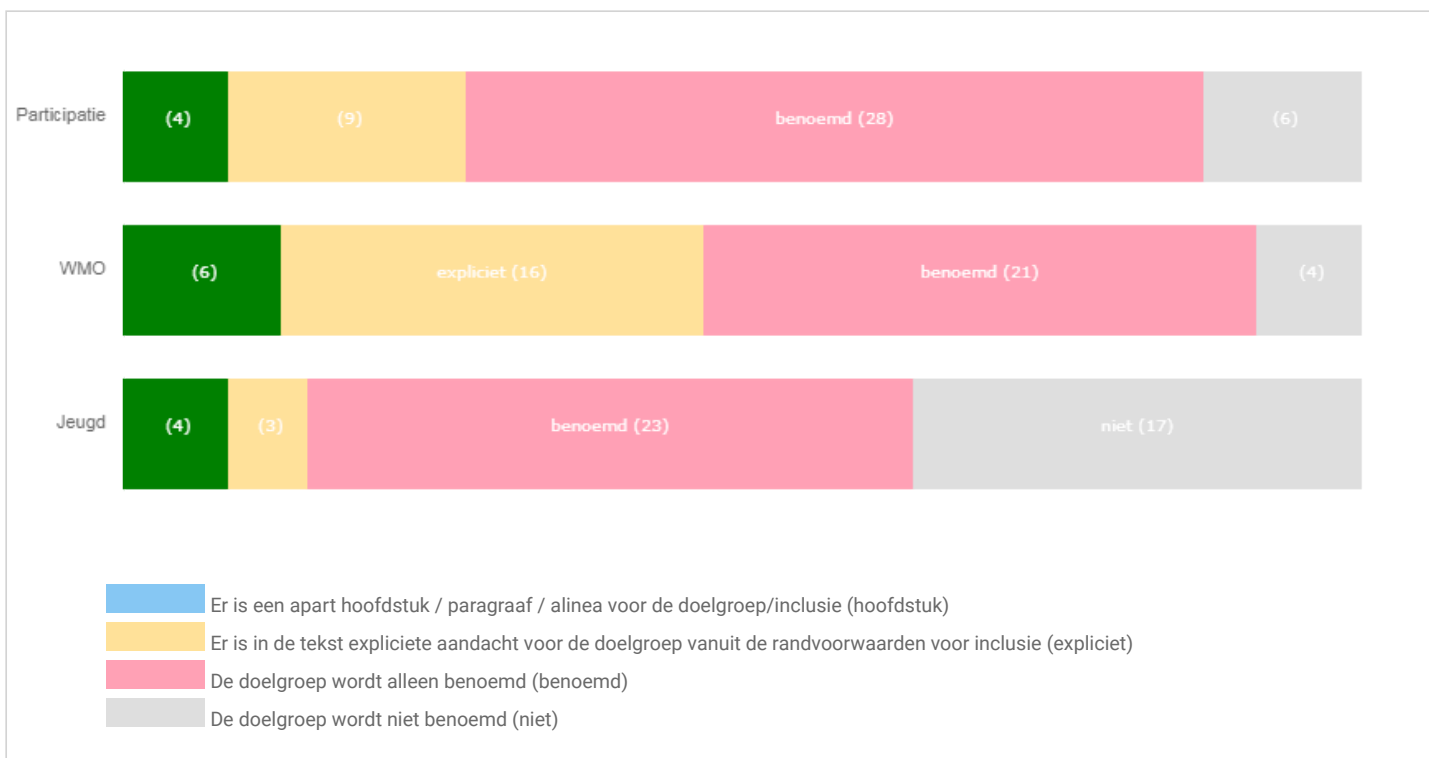
Wordt in het beleid sociaal domein expliciet verwezen naar het VN-verdrag Handicap?

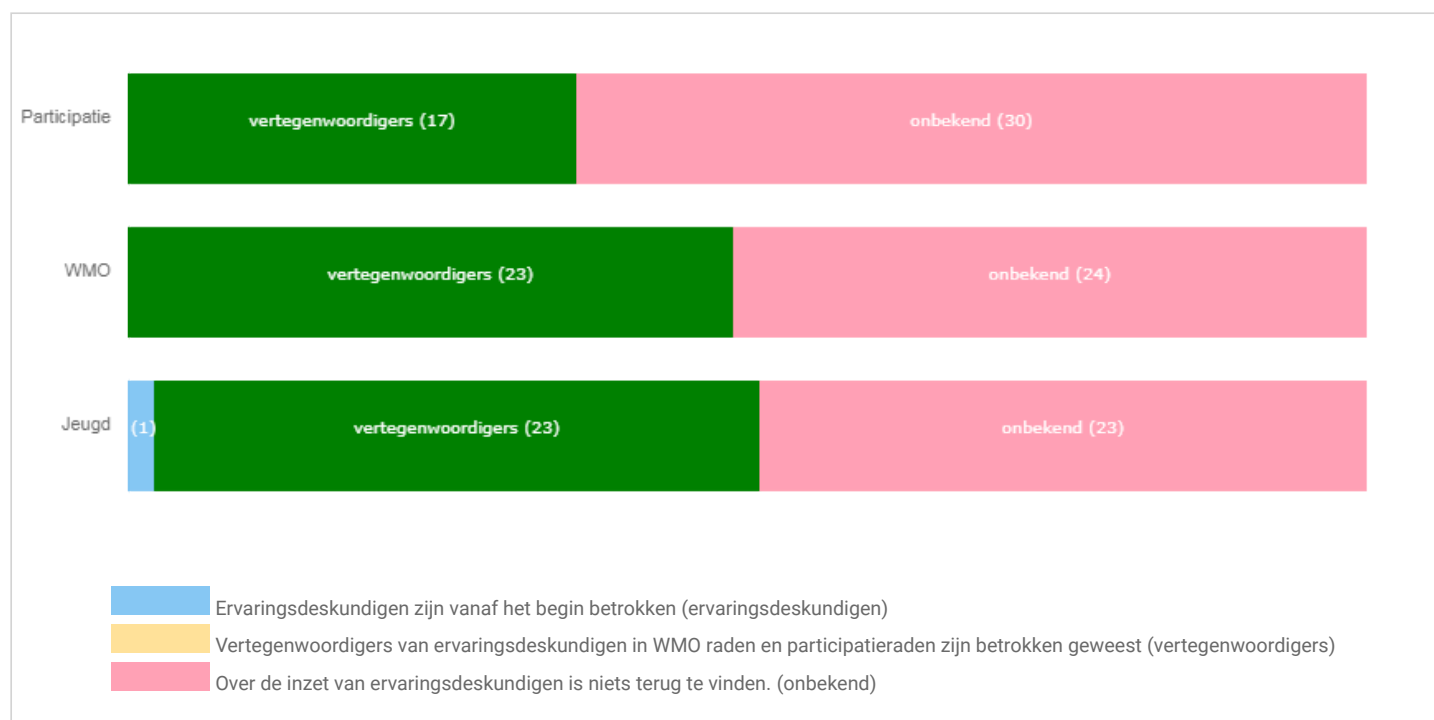
Wordt in het beleid sociaal domein expliciet verwezen naar het inclusiebeleid?

In welke mate is er aandacht voor inclusiviteit in het beleid sociaal domein?

In welke mate zijn ervaringsdeskundigen betrokken (geweest) bij de totstandkoming, invoering en uitvoering van het beleid sociaal domein?

Bijlage 1: deelnemende gemeenten

1. de gemeente Amsterdam
2. de gemeente Beverwijk
3. de gemeente Blaricum (BEL-gemeenten)
4. de gemeente Bloemendaal
5. de gemeente Borne
6. de gemeente Doetinchem
7. de gemeente Dongen
8. de gemeente Dordrecht
9. de gemeenten Drechterland (SED gemeenten)
10. de gemeente Dronten
11. de gemeente Eemnes (BEL-gemeenten)
12. de gemeente Enkhuizen (SED gemeenten)
13. de gemeente Enschede
14. de gemeente Goirle
15. de gemeente Haarlem
16. de gemeente Haarlemmermeer
17. de gemeente Hattem
18. de gemeente Heerlen
19. de gemeente Hillegom (HLT gemeenten)
20. de gemeente Hilversum
21. de gemeente Huizen
22. de gemeente IJsselstein
23. de gemeente Koggenland¹
24. de gemeente Krimpenerwaard
25. de gemeente Laren (BEL-gemeenten)
26. de gemeente Lingewaard
27. de gemeente Lisse (HLT gemeenten)
28. de gemeente Loon op Zand
29. de gemeente Medemblik
30. de gemeente Nederweert
31. de gemeente Oisterwijk
32. de gemeente Ooststellingwerf²
33. de gemeente Opmeer
34. de gemeente Opsterland³
35. de gemeente Schagen
36. de gemeente Simpelveld
37. de gemeente Soest
38. de gemeente Stede Broec (SED gemeenten)
39. de gemeente Steenbergen⁴
40. de gemeente Texel⁵
41. de gemeente Teylingen (HLT gemeenten)
42. de gemeente Utrecht
43. de gemeente Veendam
44. de gemeente Voerendaal
45. de gemeente Weststellingwerf⁶
46. de gemeente Woudenberg
47. de gemeente Zoetermeer

¹ Het beleid sociaal domein geldt ook voor de gemeenten Den Helder en Hollands Kroon. Het is niet bekend of deze gemeenten afzonderlijk inclusiebeleid hebben en daarom zijn ze niet opgenomen in de rapportage.

² Aangeleverd door de rekenkamercommissie van de OWO gemeenten. Iedere gemeente hanteert zijn eigen beleid en is daarom apart geanalyseerd.

³ Aangeleverd door de rekenkamercommissie van de OWO gemeenten. Iedere gemeente hanteert zijn eigen beleid en is daarom apart geanalyseerd.

⁴ Het beleid sociaal domein geldt ook voor de gemeenten Woensdrecht en Bergen op Zoom. Het is niet bekend of deze gemeenten afzonderlijk inclusiebeleid hebben en daarom zijn ze niet opgenomen in de rapportage.

⁵ De rekenkamercommissie van de Waddengemeenten gaat over meerdere gemeenten. Alleen voor de gemeente Texel zijn documenten aangeleverd die geanalyseerd kunnen worden.

⁶ Aangeleverd door de rekenkamercommissie van de OWO gemeenten. Iedere gemeente hanteert zijn eigen beleid en is daarom apart geanalyseerd.

Bijlage 2: gebruikte beleidsscan

	[gemeentenaam]					
	[kopporgemeente]					
	INCLUSIEBELEID					
A	Bron	Bestudeerde documenten inclusiebeleid	Geldingsduur document	Korte omschrijving document		
		<i>De titel van het document opnemen.</i>	<i>Looptijd</i>	<i>Beleidskaders staan meestal in een beleidsnota, soms treffen we ook projectplannen, plannen van aanpak of voorstellen aan met daarin de gezochte kaders. Soms betreft het ook een latere aanvulling op een al ouder document. Een korte toelichting maakt duidelijk hoe het beleid is gepositioneerd en waar de belangrijkste keuzes voor maatregelen zijn gemaakt.</i>		
		<i>titel 1</i>	<i>looptijd 1</i>	<i>beschrijving 1</i>		
		<i>titel 2</i>	<i>looptijd 2</i>	<i>beschrijving 2</i>		
		<i>Schrijf hier de bevindingen over de aangeleverde documenten inclusiebeleid. Deze tekst komt in paragraaf 1.2 van de rapportage: bestudeerde documenten inclusiebeleid. Gebruik hierbij ook eventuele toelichtingen uit de aangeleverde mails.</i>				
B		Introductie				
B1	VNG	Hoe ver zijn gemeenten met het ontwikkelen beleid waarin het VN Verdrag wordt geïmplementeerd /lokale inclusie agenda?	In de verkennende fase, er is nog geen concreet plan, alleen voornemens	Er is een plan van aanpak/projectplan of een 0-meting uitgevoerd, de eerste stappen zijn gezet.	Er is een concreet voorstel voor een inclusie agenda, waarmee de gemeente inmiddels is gestart	De gemeente is al geruime tijd bezig met het thema en is bezig met evalueren en bijstellen van de plannen
			<i>B4 wordt nee</i>	<i>B4 wordt ja</i>	<i>B4 wordt ja</i>	<i>B4 wordt ja</i>
B2	VNG	Wat is de primaire focus van het beleid/inclusie agenda?	Inclusiviteit als algemene norm voor beleid dat alle inwoners van de gemeente raakt.	Inclusiviteit voor mensen met een handicap	Toegankelijkheid voor mensen met een handicap	Inclusiviteit in werving en selectie
B3	Amendement	Wordt in het (voorstel voor) beleid expliciet verwezen naar het VN-Verdrag Handicap?	Ja	Nee, maar wel naar voorlopers van het VN Verdrag Handicap of in zijn algemeenheid naar VN normen	Nee	N.v.t.
B4	Amendement	Is er sprake van gericht beleid of gerichte aandacht voor inclusie/toegankelijkheid /meedoen voor de doelgroep mensen met een handicap?	Ja	Nee	Indien 'Nee', kunt u doorgaan naar Deel E.	

C Normen over de totstandkoming en reikwijdte van het inclusiebeleid						
		<i>Hoe hanteert de gemeente de uitgangspunten van het VN-verdrag voor nieuw beleid?</i>				
C1	art 4 lid 3 en VNG	In welke mate zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij de totstandkoming, invoering en uitvoering van het beleid? (meerdere antwoorden mogelijk)	Ervaringsdeskundigen zijn vanaf het begin betrokken	Vertegenwoordigers van ervaringsdeskundigen in WMO raden en participatieraden zijn betrokken geweest	Specialistische bureaus zijn betrokken geweest	Over de inzet van ervaringsdeskundigen is niets terug te vinden.
C2	art 4 lid 1c	Heeft de gemeente maatregelen genomen om nieuw beleid (sinds 2016) te toetsen aan de uitgangspunten van het VN-Verdrag Handicap? (meerdere antwoorden mogelijk)	Inclusie is een vast onderdeel geworden van ieder beleidsterrein/ beleidsvoorstel	Er zijn medewerkers verantwoordelijk gemaakt voor de aandacht voor inclusie	Beleid wordt standaard voorgelegd aan een participatieraad of ander orgaan dat toetst op inclusie	Er zijn geen specifieke maatregelen gevonden voor nieuw beleid
		<i>Op welke domeinen zijn in het overkoepelende beleid maatregelen geformuleerd voor de doelgroep?</i>				
C3	art 24 + VNG index	Onderwijs & ontwikkeling (opleiding, ondersteuning en aanpassing)	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
C4	art 19 + 23 VNG index	Thuis (wonen, gezinsleven)	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
C5	Art 27, 28 + VNG index	Werk & inkomen (toegang tot werk, aanpassingen werkplek, tegemoetkoming extra kosten)	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
C6	art 9, 30 + VNG index	Vrije tijd (toegankelijkheid van publieke voorzieningen, sport, cultuur, recreatie en sociale ontmoeting)	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
C7	art 9 + VNG index	Vervoer (ondersteuning bij mobiliteit)	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
C8	art 25 + VNG index	Welzijn (toegang tot zorg en ondersteuning)	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	

C9	art 6	De positie van vrouwen met een handicap	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
C10	art 7	De positie van kinderen met een handicap	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	In het beleid van de gemeente zijn hier geen maatregelen over opgenomen	
D		Normen over de randvoorwaarden voor inclusie (bewustwording, ontmoeting, toegankelijkheid)				
	art 8	<i>Zijn er instrumenten ingezet om bewustwording in het gemeentehuis en in de samenleving te bevorderen?</i>				
D1	art 4 lid 1 i	Scholing van de medewerkers	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd	
D2	art 8	Voorlichting aan inwoners en organisaties	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd	
		[Toelichting D1 en D2]	<i>Schrijf hier een eventueel korte toelichting op de maatregelen voor bewustwording. Het gaat hier dus niet zozeer om bevindingen / conclusies, maar om eventuele onderbouwing van de gekozen antwoorden.</i>			
D3	VNG index	<i>Zijn er activiteiten gepland of ondernomen om ontmoeting tussen mensen met en mensen zonder beperking te bevorderen?</i>	Ja, op projectbasis	Ja, als vast onderdeel van beleid	Ja, als regelmatig terugkerend evenement	Hierover is geen informatie gevonden
		[Toelichting D3]	<i>Schrijf hier eventueel een korte toelichting op ontmoeting. Het gaat hier dus niet zozeer om bevindingen / conclusies, maar om eventuele onderbouwing van de gekozen antwoorden.</i>			
	art 9	<i>Hoe breed zet de gemeente instrumenten in om de toegankelijkheid te bevorderen?</i>				
D4	art 9	Maatregelen voor de fysieke toegankelijkheid van eigen gebouwen en locaties	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd	
D5	art 9	Maatregelen voor de fysieke toegankelijkheid van gebouwen en locaties in het publieke domein	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd	
D6	art 9	Maatregelen voor de toegankelijkheid van (digitale) informatie van de gemeente	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd	

D7	art 9	Maatregelen voor de toegankelijkheid van (digitale) informatie door publieke voorzieningen	Hier zijn specifieke maatregelen voor geformuleerd	Dit wordt in algemene zin als aandachtsgebied benoemd	Hier is geen aandacht voor en zijn geen maatregelen voor geformuleerd	
		[Toelichting D4 t/m D7]	<i>Schrijf hier een korte toelichting op toegankelijkheid. Het gaat hier dus niet zozeer om bevindingen / conclusies, maar om eventuele onderbouwing van de gekozen antwoorden.</i>			
		Schrijf hier de bevindingen over het inclusiebeleid. Deze tekst komt in de samenvatting van de rapportage.				

THEMA PARTICIPATIE

E	Bron	Bestudeerde documenten Participatie	Geldingsduur document	Korte omschrijving document		
		<i>De titel van het document opnemen.</i>	<i>Looptijd van het document</i>	<i>Beleidskaders staan meestal in een beleidsnota, soms treffen we ook projectplannen, plannen van aanpak of voorstellen aan met daarin de gezochte kaders. Soms betreft het ook een latere aanvulling op een al ouder document. Een korte toelichting maakt duidelijk hoe het beleid is gepositioneerd en waar de belangrijkste keuzes voor maatregelen zijn gemaakt.</i>		
		<i>titel 1</i>	<i>looptijd 1</i>	<i>beschrijving 1</i>		
		<i>titel 2</i>	<i>looptijd 2</i>	<i>beschrijving 2</i>		
F		Vorm/totstandkoming Participatiebeleid				
F1	Amendement	Wordt in het Participatiebeleid expliciet verwezen naar het VN-Verdrag Handicap?	Ja	Nee, maar wel naar voorlopers van het VN Verdrag Handicap of in zijn algemeenheid naar VN normen	Nee	
F2	Amendement	Wordt in het Participatiebeleid expliciet verwezen naar het inclusiebeleid?	Ja	Nee	Niet van toepassing	
		[Toelichting F1 en F2]	<i>Ruimte voor toelichting</i>			
F3	Amendement	In welke mate is er aandacht voor inclusiviteit in het Participatiebeleid?	Er is een apart hoofdstuk/paragraaf/alinea voor de doelgroep	Er is in de tekst expliciete aandacht voor de doelgroep vanuit randvoorwaarden voor inclusie	De doelgroep wordt alleen benoemd	De doelgroep wordt niet benoemd
F4	art 4 lid 3 en VNG	In welke mate zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij de totstandkoming, invoering en uitvoering van het beleid?	Ervaringsdeskundigen zijn vanaf het begin betrokken	Vertegenwoordigers van ervaringsdeskundigen in WMO raden en participatieraden zijn betrokken geweest	Specialistische bureaus zijn betrokken geweest	Over de inzet van ervaringsdeskundigen is niets terug te vinden.

		[Toelichting F3 t/m F4]	<i>Schrijf hier een korte toelichting op F3 en F4. Het gaat hier dus niet zozeer om bevindingen / conclusies, maar om eventuele onderbouwing van de gekozen antwoorden.</i>			
THEMA WMO						
G	Bron	Bestudeerde documenten WMO	Geldingsduur document	Korte omschrijving document		
		<i>De titel van het document opnemen.</i>	<i>Looptijd van het document</i>	<i>Beleidskaders staan meestal in een beleidsnota, soms treffen we ook projectplannen, plannen van aanpak of voorstellen aan met daarin de gezochte kaders. Soms betreft het ook een latere aanvulling op een al eerder document. Een korte toelichting maakt duidelijk hoe het beleid is gepositioneerd en waar de belangrijkste keuzes voor maatregelen zijn gemaakt.</i>		
		<i>titel 1</i>	<i>looptijd 1</i>	<i>beschrijving 1</i>		
		<i>titel 2</i>	<i>looptijd 2</i>	<i>beschrijving 2</i>		
H	Vorm/totstandkoming WMO beleid					
H1	Amendement	Wordt in het WMO beleid expliciet verwezen naar het VN-Verdrag Handicap?	Ja	Nee, maar wel naar voorlopers van het VN Verdrag Handicap of in zijn algemeenheid naar VN normen	Nee	
H2	Amendement	Wordt in het WMO beleid expliciet verwezen naar het inclusiebeleid?	Ja	Nee	Niet van toepassing	
		[Toelichting H1 en H2]	<i>Ruimte voor toelichting</i>			
H3	Amendement	In welke mate is er aandacht voor inclusiviteit in het WMO beleid?	Er is een apart hoofdstuk/paragraaf/alinea voor de doelgroep	Er is in de tekst expliciete aandacht voor de doelgroep vanuit randvoorwaarden voor inclusie	De doelgroep wordt alleen benoemd	De doelgroep wordt niet benoemd
H4	art 4 lid 3 en VNG	In welke mate zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij de totstandkoming, invoering en uitvoering van het beleid?	Ervaringsdeskundigen zijn vanaf het begin betrokken	Vertegenwoordigers van ervaringsdeskundigen in WMO raden en participatieraden zijn betrokken geweest	Specialistische bureaus zijn betrokken geweest	Over de inzet van ervaringsdeskundigen is niets terug te vinden.
		[Toelichting H3 t/m H4]	<i>Schrijf hier een korte toelichting op H3 en H4. Het gaat hier dus niet zozeer om bevindingen / conclusies, maar om eventuele onderbouwing van de gekozen antwoorden.</i>			
THEMA JEUGD						
I	Bron	Bestudeerde documenten Jeugd	Geldingsduur document	Korte omschrijving document		

		<i>De titel van het document opnemen.</i>	<i>Looptijd van het document</i>	<i>Beleidskaders staan meestal in een beleidsnota, soms treffen we ook projectplannen, plannen van aanpak of voorstellen aan met daarin de gezochte kaders. Soms betreft het ook een latere aanvulling op een al ouder document. Een korte toelichting maakt duidelijk hoe het beleid is gepositioneerd en waar de belangrijkste keuzes voor maatregelen zijn gemaakt.</i>		
		<i>titel 1</i>	<i>looptijd 1</i>	<i>beschrijving 1</i>		
		<i>titel 2</i>	<i>looptijd 2</i>	<i>beschrijving 2</i>		
J		Vorm/totstandkoming Jeugdbeleid				
J1	Amendement	Wordt in het Jeugdbeleid expliciet verwezen naar het VN-Verdrag Handicap?	Ja	Nee, maar wel naar voorlopers van het VN Verdrag Handicap of in zijn algemeenheid naar VN normen	Nee	
J2	Amendement	Wordt in het Jeugdbeleid expliciet verwezen naar het inclusiebeleid?	Ja	Nee	Niet van toepassing	
		[Toelichting J1 en J2]	<i>Ruimte voor toelichting</i>			
J3	Amendement	In welke mate is er aandacht voor inclusiviteit in het Jeugdbeleid?	Er is een apart hoofdstuk/paragraaf/alinea voor de doelgroep	Er is in de tekst expliciete aandacht voor de doelgroep vanuit randvoorwaarden voor inclusie	De doelgroep wordt alleen benoemd	De doelgroep wordt niet benoemd
J4	art 4 lid 3 en VNG	In welke mate zijn ervaringsdeskundigen betrokken bij de totstandkoming, invoering en uitvoering van het beleid?	Ervaringsdeskundigen zijn vanaf het begin betrokken	Vertegenwoordigers van ervaringsdeskundigen in WMO raden en participatieraden zijn betrokken geweest	Specialistische bureaus zijn betrokken geweest	Over de inzet van ervaringsdeskundigen is niets terug te vinden.
		[Toelichting J3 t/m J4]	<i>Schrijf hier een korte toelichting op J3 en J4. Het gaat hier dus niet zozeer om bevindingen / conclusies, maar om eventuele onderbouwing van de gekozen antwoorden.</i>			
		<i>Schrijf hier de bevindingen over de aangeleverde documenten Sociaal Beleid. Deze tekst komt in paragraaf 2.2 van de rapportage: bestudeerde documenten Sociaal Domein</i>				
		<i>Schrijf hier de bevindingen over het Sociaal Domein. Deze tekst komt in de samenvatting van de rapportage.</i>				